

Neerijnen

Memo

Aan : raad
Van : college
Datum : 4 april 2017
Onderwerp : **Samenvattende memo uit te voeren projecten (biodiversiteit, leefbaarheid en landschapontwikkeling).**
Zaaknr : 22356-20180 \ 3

Inleiding

In verband met de beeldvormende vergadering van 11 april as. ontvangt uw raad deze samenvattende memo. Het doel is om na te denken over de invulling van de beide aangenomen moties over biodiversiteit en over de over de besteding van een deel van de gelden uit het leefbaarheidsfonds. Opmerkingen uit de beeldvormende vergadering kunnen nog worden verwerkt in het raadsvoorstel.

Uit te voeren projecten

Leefbaarheid, recreatie en toerisme

Hierbij staat de vraag centraal, wat de inwoners willen en belangrijk vinden.

Voorafgaand aan de raadsvergadering van 6 oktober 2016 hebben we onze inwoners gevraagd wat zij belangrijke thema's vinden bij het samengaan van drie gemeenten. Deze inspraakmogelijkheid werd geboden tijdens drie burgeravonden en een Neerijnen Top. Daar zijn onder meer genoemd:

- Het behouden en versterken van de eigen leefomgeving en daarmee aandacht voor de identiteit van de kern.
- Het wonen en werken in een groene en landelijke omgeving.
- Inwoners willen daar graag een steentje aan bijdragen.
- Stimuleren van recreatie en toerisme in de nieuwe gemeente.

Tijdens GNL-avonden werden inwoners uitgedaagd om mee te praten over een visie op de nieuwe gemeente. Ze werden uitgedaagd aan de hand van een stelling, één van die stellingen was: "*Verbindend, Duurzaam en Groen dat zijn dé drie termen die de nieuwe GNL gemeente kenmerken.*". Groen was een kenmerk dat inwoners vertaalden in "*We zijn een groene plattelandsgemeente waar we fijn wonen, leven en recreëren*".

Het ruimtelijke en agrarische karakter van onze gemeente willen we graag behouden, We hebben toeristen en recreanten veel te bieden aan natuurschoon en cultuurhistorie en het is belangrijk dat de gemeente de bedrijvigheid in deze sector stimuleert.

Ontwikkeling klompenpaden

Om het landschap beter beleefbaarder te maken, wil de gemeente samen met bewoners diverse klompenpaden ontwikkelen en aanleggen. Het gaat hierbij om de volgende klompenpaden:

Memo

1. Klompenpad Z'wijnen/Ophemert.

In het LOP is het project B-06: Ommetje Ophemert gedefinieerd. Dit project is nog niet uitgevoerd. Het ommetje kan als een klompenpad worden uitgevoerd. Hierbij kan samen worden opgetrokken met inwoners van Ophemert en Zennewijnen (gemeente Tiel). Zij willen graag vanaf Zennewijnen een klompenpad realiseren richting Ophemert (gemeente Neerijnen). Bezienswaardigheden op deze route zijn onder meer 'het Klooster', 'de Pippert' en kasteel Ophemert. Dit klompenpad zou samen met gemeente Tiel kunnen worden uitgevoerd en gefinancierd.

Participatietrede: 4/5 (Klompenpad wordt met streekbewoners ontwikkeld)

2. Klompenpad Hellouw

Er is reeds een ommetje Hellouw gerealiseerd (project B02 uit het LOP). Bewoners hebben aan de gemeente laten weten dit ommetje te willen laten aansluiten op de klompenpaden van de gemeenten Lingewaal. Tevens vindt het bestuur van de Molenstichting voor het Gelders Rivierengebied het wenselijk om vanuit Hellouw een klompenpad langs de Achterste Hellouwse Molen te laten lopen en aan te laten sluiten op het nog te ontwikkelen klompenpad in Herwijnen (gemeente Lingewaal).

Participatietrede: 4/5 (Klompenpad wordt met streekbewoners ontwikkeld)

3. Klompenpad Varik-Heesselt

In het ensembleboek (onderdeel van het LOP) voor de Waaldorpen van Ophemert naar Neerijnen staat aangegeven dat bewoners de recreatieve aantrekkelijkheid, zowel voor de eigen bevolking als voor toeristen willen versterken. Er dient ingezet te worden op kleinschalige en extensieve mogelijkheden. Uitgangspunt is ontwikkeling van klompenpad in het gebied Varik-Heesselt. Dit gebeurt in afstemming met de gebiedsvisie Varik/Heesselt en moet in het dijkversterkingsproject worden opgenomen.

Participatietrede: 4/5 (Klompenpad wordt met streekbewoners ontwikkeld).

4. Modder aan je broek (Zie bijlage 8 blz. 50)

Natuurlijke speelplaatsen leven. Op steeds meer plekken in Nederland worden speeltuinen aangelegd met natuurlijke materialen, hoogteverschillen en volop mogelijkheden om lekker met zand, modder en water te knoeien.

Bewoners hebben reeds aangegeven dat zij behoefte hebben aan dergelijke speelvoorzieningen. Wij willen als gemeente graag de realisatie hiervan stimuleren of faciliteren.

In Neerijnen is op 2 locaties behoefte onder de bewoners aan een natuurlijke speelplek: Tuil en Ophemert. Om te komen tot 2 permanente Modder aan je broek speelplekken, gaan we onderzoeken waar de meeste energie bij de bewoners te vinden is voor de realisatie en het behoud van een permanente natuurlijke speelplek. Om daar achter te komen organiseren we op de 2 locaties een DoeDag. Tijdens de DoeDag kan iedereen zijn of haar wensen aandragen en ontstaat er op die dag een tijdelijke Pop-Up speelplek. We besluiten op welke 2 locaties de meeste energie aanwezig is bij de bewoners, waar de meest uitvoerbare wensen zijn en waar ruimte is. Op deze 2 locaties gaan we een permanente Modder aan je broek speelplek realiseren.

Het project "Modder aan je broek" wordt niet door de provincie gesubsidieerd en daarom buiten de subsidie aanvraag gehouden. Het is de bedoeling om hier vanuit leefbaarheid wat mee te doen.

Participatietrede: 1 en 4 (Kinderen en ouders helpen onder begeleiding van SLG mee aan de ontwikkeling van zo'n speelplaats).

Memo

Versterking landschapselementen

Op meerdere plekken in gemeente zijn de afgelopen jaren landschapselementen verdwenen. Bewoners tonen hun wens om elementen te herstellen, op nieuw aan te leggen of goed te onderhouden. Hieronder zijn de projecten weergegeven die opgenomen zijn in het meerjarenprogramma met betrekking tot dit thema.

Uitvoering van deze projecten draagt bij aan de positieve belevingswaarde van ons buitengebied. De aantrekkelijkheid van dit buitengebied wordt hierdoor vergroot, wat leidt tot het versterken van recreatie en toerisme.

5. Uitvoeren meerjarig beplantingsproject; Neerijnen in het Groen (Zie bijlage 2 blz. 21)

Bij dit project gaan inwoners aan de slag met streekeigen beplanting. Binnen de aanpak van Neerijnen in het Groen werken we samen met dorpsbelangenorganisaties en bewoners aan een fraai landschap. Dat doen door de erven van particuliere grondeigenaren in het buitengebied te verfraaien; het aanplanten van heggen, fruitbomen, bosjes en singels.

Dit project sluit aan bij de wensen van de bewoners om de dorpsranden in Est (project D-O1 uit LOP), Hellouw (project D-O2 uit LOP) en Tuil/Slimwei (project D-O3 uit LOP) te verfraaien.

Het buitengebied van Est wordt in toekomst mogelijk beïnvloed door de komst van windmolens op locatie AVRI. Dit is een initiatief van de burgerwindcooperatie Geldermalsen-Neerijnen. Het is de wens van de burgerwindcooperatie om in het gebied wat te gaan doen aan herbeplanting. Voor dit project is een omgevingsfonds beschikbaar. Uit dit fonds kan € 15.000,- worden gebruikt voor cofinanciering voor herbeplanting.

Participatietrede: 4 (Wij maken met de deelnemers erfplannen die ze zelf tot uitvoering brengen).

6a. Oprichten en opleiden hoogstambrigade (Zie bijlage 3 blz. 25)

De gemeente Neerijnen stond aan de wieg van het Steunpunt Hoogstamfruit. In die tijd is er veel gedaan aan het behouden van dit karakteristieke en beeldbepalende element. Zo zijn er veel boomgaarden aangeplant en opgeknapt, zijn er voor de opgeknapte boomgaarden beheersubsidies aangevraagd en is de eerste sapdag in de Betuwe georganiseerd bij het Stroomhuis, een activiteit die nu nog bestaat.

In 2001 is er door Milieu en Ondernemen een onderzoek gedaan naar hoeveel historische boomgaarden er nog zijn in het Rivierengebied. In dat onderzoek kwam naar voren dat oude boomgaarden onder druk staan. De kwaliteit van onderhoud was niet veelbelovend. Door het wegvallen van een economisch onderlegger stond en staat de hoogstamboomgaard onder druk. Het ontbreekt eigenaren vaak aan kennis over het onderhoud en "handjes" om deze beeldragers te helpen onderhouden.

Doel van dit project is het oprichten van een hoogstambrigade met een duurzame organisatiestructuur voor het onderhoud van hoogstamfruitboomgaarden in de gemeente Neerijnen. De Hoogstambrigade zal ook gestimuleerd worden om, in nauwe samenwerking met de gemeente, op de juiste plek weer nieuwe boomgaarden te realiseren en om actief het erfgoed rondom Hoogstamfruit uit te dragen. Dit levert op deze manier een nadrukkelijke versterking op van het reeds bestaande vrijwilligersnetwerk in Neerijnen.

Participatietrede: 1 en 4 (Wij geven de burgers advies en ze voeren het project zelf uit).

Memo

6b. Houdt de Bongerd Hoog (Zie bijlage 4 blz. 30)

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) voert al meerdere jaren het succesvolle project Houdt de Bongerd Hoog (hierna: HdBH) uit. Een project wat tot doel heeft om op de juiste plaats in het landschap weer mooie hoogstamboomgaarden te realiseren. Via dit project worden bewoners in het buitengebied van Neerijnen de kans aangeboden om onder begeleiding van SLG zelf een gevarieerde hoogstamboomgaard met verschillende rassen (appels, peren, pruimen en kersen) samen te stellen. De aanpak gaat uit van een daadkrachtige werkwijze met een (korte) doorlooptijd van enkele maanden waarbij de deelnemende grondeigenaren zelf actief inzet leveren om de boomgaarden te realiseren. Tevens worden hierbij de hoogstambrigade in oprichting bij betrokken.

Participatietrede: 1 en 4 (Wij geven de burgers advies en ze voeren het project zelf uit)

Bevordering biodiversiteit

Akkerrandenbeleid

Wij kennen in onze gemeente geen akkerrandenbeleid. Oftewel de gemeente schrijft de agrariërs niet voor hoe de akkerranden aangelegd moeten worden. Dat wil echter niet zeggen dat de akkerranden voor de gemeente niet belangrijk zijn. Echter wanneer hier wel beleid wordt voorgeschreven en de gemeente draagt niet bij in de realisatiekosten, dan wordt betreffende agrariër met extra kosten opgezadeld. Wanneer de eigenaar zelf (mogelijk in samenwerking met de VANL-TCW (Vereniging voor Agrarisch Natuur- en Landschapbeheer Tieler en Culemborgerwaarden) aandacht geeft aan de akkerranden, In dat geval zal de gemeente een dergelijk initiatief actief ondersteunen, indien het voorstel past binnen het Levend Landschap.

7a. Impuls Biodiversiteit Neerijnen (Zie bijlage 5 blz. 32)

In Gemeente Neerijnen hebben tientallen particuliere grondeigenaren hun erf en bijbehorende percelen landschappelijk ingericht. Vanuit de gemeenteraad is gevraagd om een project / programma ter versterking van de biodiversiteit, in samenwerking met deze particuliere grondeigenaren. In dit eerste biodiversiteitsproject ligt de nadruk op bijen.

Doel van het project is het verbeteren van de leefomgeving van allerlei diersoorten waaronder wilde bijen en honingbijen. Door middel van dit project levert gemeente Neerijnen extra inzet voor het behoud en herstel van biodiversiteit binnen haar gemeentegrenzen.

Het project bestaat uit de volgende onderdelen:

- Organiseren bewonersavond, om bewoners te enthousiasmeren om mee te helpen bij de versterking van de biodiversiteit in gemeente Neerijnen.
- Organiseren bedrijvenavond, om bedrijven te enthousiasmeren om te investeren in de versterking van de biodiversiteit in gemeente Neerijnen.
- Zaaiactie ter versterking van biodiversiteit.
- Opstellen en uitvoeren van biodiversiteitsplannen.
- Van boomgaard tot bijenoase, een project dat gericht is op het vergroten van de 'bloeihoogte' in boomgaarden, zodat er na de bloei van de fruitbomen het hele seizoen door voedselaanbod is voor bijen en andere bestuivers.
- Cursussen biodiversiteit op en om het erf, om kennis over te dragen op bewoners.
- Oprichten werkgroep biodiversiteit/bijenwerkgroep.
- Oprichten werkgroep Steenuilen.
- Ondersteuning van bewonersinitiatieven ter versterking van de biodiversiteit.
- Evenement 'samen op de bres voor biodiversiteit'.

Memo

Meekoppelkans:

Coöperatieve Betuwse Fruitmotor probeert met fruittelers tot overeenstemming te komen om restfruit te verwaarden opdat er middelen beschikbaar komen om de boomgaard te verduurzamen waarbij een juiste omgeving ontstaat t.b.v. de bestuiving.

Participatietrede: 1 en 4 (Informatieoverdracht en mensen gaan zelf projecten uitvoeren)

7b Biodiversiteit op motorcross terrein aan De Lage Paarden te Waardenburg. (Zie bijlage 6 blz. 40)

Het bestuur van de motorcrossclub Neerijnen (MCC Neerijnen) is op haar manier al jaren bezig om de biodiversiteit op het crossterrein te vergroten. Zo zijn er diverse houtwallen, bosschages, greppels en kleine poelen aangelegd. Doel van het project is om de biodiversiteit te vergroten op het terrein dat in gebruik is bij de MCC Neerijnen door middel van inrichting, ecologisch beheer. En daarnaast bij te dragen aan de bewustwording van het belang van biodiversiteit en de bedreiging daarvan door een mooie locatie te bieden voor lesprogramma's voor kinderen. Dit project is gericht op versterken van biodiversiteit op motorcrossterrein Neerijnen. Vermeldenswaardig bij de project is, dat geheel zonder gemeentelijke subsidie gaat.

Het project zal bestaan uit de volgende onderdelen:

1. Participatief opstellen van een inrichtings- en beheer plan
2. Cursus ecologisch beheer
3. Biotoopversterking

Participatietrede: 5 (ondersteuning bewonersinitiatief)

Ter informatie: "Bij bewust Betuwe".

Initiatiefnemer van het project "Bij Bewust Betuwe" is de Werkgroep Biodiversiteit, onderdeel van Imkervereniging West-Betuwe. In 2013 is de Werkgroep Biodiversiteit gevormd door leden van de imkerverenigingen West-Betuwe en Eck & Wiel e.o.. De Werkgroep valt onder de verantwoordelijkheid van Imkervereniging West-Betuwe.

Door navolgende partijen die dit project een warm hart toedragen, is op 31 maart jl. een intentieverklaring getekend.

- Waterschap Rivierenland
- Gemeenten Tiel, Neder-Betuwe, Buren, Neerijnen, Geldermalsen, Culemborg en Lingewaal.
- Imkerverenigingen West Betuwe en Eck en Wiel en omstreken
- Stichting Landschapsbeheer Gelderland
- Regio Rivierenland

De activiteiten die bij dit project spelen, worden gefinancierd via de RABO bank (misschien ook provincie). In ieder geval wordt hiervoor geen financiële bijdrage gevraagd van gemeenten. Wel gaat er van alles in de uitvoering spelen als het gaat om biodiversiteit. Dat verschilt per gemeente en is nog in ontwikkeling.

Stimuleren bewonersinitiatieven

De gemeente wil behalve agrariërs ook zoveel mogelijk bewoners van het gebied betrekken bij de uitvoering van het Landschapsontwikkelingsplan. Zodat bewoners begrip en waardering hebben voor de projecten. Maar ook om mensen te stimuleren zelf een steentje bij te dragen: of door als vrijwilliger zelf de handen uit de mouwen te steken bijvoorbeeld door zelf nestkasten te maken voor vogels, of door zelf met ideeën voor nieuwe projecten te komen. Hieronder zijn de projecten weergegeven waarvoor wordt voorgesteld om deze op te nemen in het meerjarenprogramma met betrekking tot dit thema.

Memo

8. Levend Landschap projecten (Zie bijlage 7 blz. 45)

De gemeente Neerijnen is voornemens om, op basis van de initiatieven van inwoners, een Levend Landschap-proces in alle kerkdorpen te starten inclusief een aantal concrete uitvoeringsprojecten. Vooralsnog wordt uitgegaan van 8 processen. In het voorliggende voorstel worden de volgende te onderscheiden projecten nader toegelicht:

1. Levend Landschap
2. Dorpswerkdag
3. Praktijkcursus landschap, ecologie en cultuurhistorie

Levend Landschap proces heeft tot doel om via (stap 1) een kort dorpsproces, gevolgd door (stap 2) concrete uitvoering en op basis van (stap 3) meerjarige actieve professionele ondersteuning een netwerk van actieve en geschoolde burgers te ontwikkelen die zelf de zorg voor de kwaliteit van het landschap (breed gedefinieerd) in eigen leefomgeving draagt. De continue ondersteuning door SLG (stap 4) waarborgt de instandhouding van dit netwerk/deze groep.

Participatietrede: 5 (ondersteuning bewonersinitiatieven)